
EXPLANATORY NOTE

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau.)

1. Mae Deddf Galluedd Meddyliol 2005 (“y Ddeddf”) yn darparu ar gyfer amddifadu o'u rhyddid bobl sydd heb y galluedd i gydsynio i'r trefniadau a wnaed ar gyfer eu gofal neu eu triniaeth, sy'n derbyn gofal neu driniaeth mewn cartrefi gofal ac ysbytai, pan fo awdurdodiad o dan adran 4A o'r Ddeddf ac Atodlen A1 (“Atodlen A1”) iddi yn bodoli.

2. Pan ymddengys fod person sydd heb alluedd yn cael ei gadw'n gaeth, neu ei fod yn debygol o gael ei gadw'n gaeth, mewn cartref gofal neu ysbyty, rhaid i awdurdod rheoli'r cartref gofal neu'r ysbyty geisio awdurdodiad gan y corff goruchwyllo. Mae awdurdod rheoli (“managing authority”) wedi'i ddiffinio ym mharagraffau 128, 180 a 182 o Atodlen A1. Yn achos cartref gofal, y corff goruchwyllo fel rheol fydd yr awdurdod lleol lle mae'r person yn preswyllo fel arfer ac yn achos ysbyty, y corff goruchwyllo fel rheol fydd y Bwrdd Iechyd Lleol perthnasol ar gyfer yr ardal lle mae'r ysbyty wedi'i leoli neu'r Bwrdd Iechyd Lleol sy'n comisiynu'r gofal neu'r driniaeth.

3. Pan gaiff gais am awdurdodiad safonol mae'n ofynnol i gorff goruchwyllo drefnu i amrywiol asesiadau gael eu gwneud mewn perthynas â'r unigolyn o dan sylw er mwyn penderfynu a yw'n briodol rhoi'r awdurdodiad. Rhaid i'r corff goruchwyllo ddethol pobl i wneud yr asesiadau hynny yn unol â pharagraff 129 o Atodlen A1 ac ni chaiff ddethol neb ond pobl sy'n gymwys yn unol â'r Rheoliadau hyn.

4. Mae Rheoliadau 3 i 8, ynghyd â'r Ddeddf, yn darparu'r gofynion cymhwysedd ar gyfer pobl sy'n gwneud yr asesiadau. Mae'r Rheoliadau hyn yn ei gwneud yn ofynnol—

- (a) bod y corff goruchwyllo wedi'i fodloni fod pob asesydd wedi'i yswirio, bod ganddo'r sgiliau priodol a'i fod wedi'i wirio gan y Swyddfa Cofnodion Troseddol (rheoliad 3);
- (b) mai dim ond person a gymeradwywyd o dan adran 12 o Ddeddf Iechyd Meddwl 1983 (“y Ddeddf Iechyd Meddwl”) neu ymarferyddion meddygol cofrestredig sydd â phrofiad perthnasol o ddiagnosisio neu drin anhwylder meddyliol a gaiff wneud asesiadau iechyd meddwl (rheoliad 4);
- (c) mai dim ond gweithiwr cymdeithasol, nyrs, therapydd galwedigaethol neu seicolegydd a gaiff wneud asesiadau lles pennaf a rhaid i'r corff goruchwyllo fod wedi'i fodloni fod ganddynt y sgiliau sy'n ofynnol i wneud asesiadau o'r fath;
- (ch) mai dim ond pobl sy'n gymwys i wneud asesiad iechyd meddwl neu asesiad lles pennaf a gaiff wneud asesiadau galluedd meddyliol ac asesiadau cymhwystra (rheoliad 6);
- (d) nad oes gan yr asesydd fuddiant ariannol yng ngofal y person y mae'n ei asesu neu nad yw'r asesydd yn berthynas y person hwnnw (rheoliad 7);
- (dd) nad yw'r asesydd lles pennaf yn ymwneud â gofal a thriniaeth, nac yn gwneud penderfyniadau ynghylch gofal a thriniaeth, y person y mae'n ei asesu (rheoliad 8).

5. Mae Rheoliadau 9, 10 ac 11 yn cynnwys darpariaethau ynghylch y terfynau amser y mae'n rhaid cwblhau asesiadau o'u mewn. Pan geir cais am awdurdodiad safonol—

- (a) ac eithrio mewn achos pan fo asesydd wedi'i gyfarwyddo cyn 30 Ebrill 2009, rhaid i asesydd gwblhau'r asesiad o fewn 21 niwrnod o gael ei gyfarwyddo, ac eithrio pan fo awdurdodiad brys rhaid iddo gael ei gwblhau o fewn 5 niwrnod (rheoliad 9);
- (b) yn achos asesiad i benderfynu a fu amddifadiad o ryddid heb ei awdurdodi rhaid cwblhau'r asesiad o fewn 5 niwrnod (rheoliad 10);

Statws This is the original version (as it was originally made). Dim ond ar ei ffurf wreiddiol y mae'r eitem hon o ddeddfwriaeth ar gael ar hyn o bryd.

(c) pan fo'r asesiad yn cael ei wneud cyn 30 Ebrill 2009 rhaid cwblhau'r asesiad o fewn 42 o ddiwrnodau (rheoliad 11).

6. Pan nad yr un person yw'r asesydd cymhwystra a'r asesydd lles pennaf, mae Rheoliad 12 yn darparu bod rhaid i'r asesydd cymhwystra geisio gwybodaeth berthnasol oddi wrth yr asesydd lles pennaf.

7. Mae Rheoliad 13 yn pennu'r wybodaeth y mae'n rhaid i'r awdurdod rheoli ei darparu pan fo'n gwneud cais am awdurdodiad safonol.

8. Mae Rheoliadau 14, 15 ac 16 yn gwneud darpariaethau sy'n awdurdodi awdurdodau lleol i weithredu fel corff goruchwylio mewn achosion pan fo anghydfod ynghylch preswyliaeth y person sy'n wrthrych y cais am awdurdodiad safonol. Mae paragraff 183(3) o Atodlen A1 i'r Ddeddf yn darparu mai Gweinidogion Cymru sydd i benderfynu ar unrhyw gwestiwn ynghylch preswyliaeth arferol mewn achosion o'r fath.

9. Pan fo awdurdod lleol yn herio honiad mai ef yw'r corff goruchwylio priodol, mae Rheoliad 15 yn darparu bod rhaid i'r awdurdod lleol sy'n cael y cais am awdurdodiad safonol weithredu fel y corff goruchwylio hyd nes y bydd y cwestiwn ynghylch preswyliaeth arferol wedi cael ei benderfynu. Fodd bynnag, os bydd awdurdod lleol arall yn cytuno i weithredu fel corff goruchwylio yna'r awdurdod lleol hwnnw fydd y corff goruchwylio hyd nes y penderfynir ar y cwestiwn. Pan fydd y cwestiwn wedi cael ei benderfynu, yr awdurdod a ddynodwyd fel y corff goruchwylio fydd y corff goruchwylio.

10. Mae rheoliad 16 yn gosod y trefniadau ac yn gosod pwy sy'n atebol pan gaiff y cais am awdurdodiad safonol ei drosglwyddo o un awdurdod lleol i un arall.